

Ernest Koliqi
E gjeti mbas shimshirit¹

Tri nuse i fliteshin Vik Gjinaziut. Për disa arsylene, qi s'lypset këtu me rreshtue, ai nuk pëlqente asnji ndër të tria. Dëshironte me marrë një të katërt: Pashkën, të bijën e Pjetër Abrashit, e cila nonse bânte at emën katundarje, përmblihte në vete shumicën e cilsinave qi Viku lypte në grue të vet. Mbas martese ai dau ta thirrte Paskalinë, jo Pashkë. Ky emën asaj i kish mbetun trashëgim prej një gjyshje a katragjyshje. Por Pashka s'u bâ Paskalinë, d.m.th. Pjetër Abrashi s'ia dha vajzën e vet Vik Gjinaziut, kur ky e lypi zyrtarisht, me anën e një shkuesje. Djali qi s'e pritte at refuzim, mbeti keq edhe e la – nemose² për do kohë – mendimin e martesës.

Kjo ndodhte në fillim të frorit³: animirë⁴ kah mbarimi i majit Viku u fejue. Me kë? As me ato të trijat qi iu flittshin paprâ⁵, as me Pashkën; me një të pestë. Kur u martue, çuditej se si nuk i ra në mend se i erdh mendimi me gjetë nuse, për këtë të pestën, e cila kishte lindë me qënë grue e tija. Porse ndodhë shpesh qi gjân e kushtueshme, kur e kër gjithmonë parasysh, fillon mos me e çmue. Habitesh e kërkon gjithëkah pa u kujtue se rrin njaty para teje.

Ra perdja me kohë⁶ për Vikun; ai s'u hutue e kreu punë.

Kundruell shtëpis së Gjinazezve rrijshin Lerejt. Dikur motra e madhe e Vikut, Roza, qe nuse n'at konak⁷. Kish dekun e re pa lanë fëmí. Miqsija, veç, mbet e ngushtë ndërmyet dy familjeve fqínje, edhe pse Gjoni, burri i së dekunës, u martue rishtas mbas do vjetësh. Viku për festa e për emna, hynte e delte ndër Lerej. Marrëdhânjet midis dy konaqeve kishin qëndrue të përzëmërta.

Dritorja e odës⁸ së Vikut shikonte në rrugë dhe shi⁹ kundruell saj hapej dera e oborrit të Lerejve.

N'at mbasdite fundi maji, mbas gjumit të zhegut¹⁰, Viku po veshej me dalë tue mos mendue aspak se shí at ditë do të mirrte një ndër vendimet mâ me randsi të jetës.

Ndëgjoi një zâ në rrugë të qetë e qiti kryet me pa.

Nakja, e motra e Gjon Lerës, në derë të vet po pritte qi "dedermahxhiu"¹¹ t'ia mbushte një gotë me akullore.

- Me fé po ia bâke¹² – s'mujt me u durue pa i thânë djali. – Po më çohet edhe mue goja lîng...

Vajza ngrejti syt e qeshun kah dritorja e përgjegji:

- Hajde, se po e dajmë për gjysë...

Ai shpejtoi m'u veshë e u ul.

- Urdhnò – qeshi prap vajza me gotë të bardhë, qi djersitte prej të ftoftit, në dorë.

Viku hyni n'oborr të Lerejve dhe kapaku i derës së madhe u mbyll tue gjimue e tue shungllue mbas tij.

- S'po të thrras nalt – ia bâni vajza. – Prit pak se erdha.

Shpejt e shpejt u ngjit për shkallash në çardak të çelun n'e moçme¹³. Viku u ul në një bankë drûni para tandës hardhijash. Oborri i haptë dhe shtëpija në fund të tij heshtëshin. Gjoni ndodhej në punë

---

¹ *shimshiri*: bushi; shkurre përherë e blertë me dru të verdhë.

² *nemose*: të paktën

³ *frorit*: shkurtit

⁴ *animirë*: gjithsesi

⁵ *papra*: vazhdimisht, pa pushim

⁶ *Ra perdja me kohë*: iu dha mundësia në kohën e duhur.

⁷ *konak*: shtëpi

⁸ *odë*: dhomë

⁹ *shi*: tamam

¹⁰ *zheg*: vapë, piku i vapës

¹¹ *dedermahxhi*: (turq.) shitës ambulant akulloresh.

¹² *Me fé po ia bâke*: Ç'po ia bën mirë!

¹³ *çardak të çelun n'e moçme*: korridor i hapur i stilit të vjetër në katin e dytë për të pushuar gjatë verës.

jashtë; e shoqja përherë e zënë me djalë të vogël; e âma e Nakes, e ngËjueme nga pika¹⁴ në ndoj odë të largët përpara ndoj dritorje qi çilej mbas shtëpije. Vetëm një shërbtore u duk me dy kova dhe mbushi uj në pusin e rrethuem me shimshirë.

Vajza s' u vonue fort; erdhi me një tabake ku shëndritshin dy gota me uj të ngritë, dy gota tjera me "dedermah" e dy lugë. I uli aty në bankë në midis, e ndëi edhe ajo. Tabakja i dante.

- Të bâna me pritë, më fal, - tingulloi zâni i qartë e saj; - e kam dá tamam përgjysmë... Zgjidh cilën të dësh...

E qeshte. Ai mori njënen gotë e filloi me ngrânë lugë lugë akulloren e bardhë. E tue ngrânë bisedonte:

- A të bjen ndër mënd, Nake, sa shamatë bâjshim kur dájshim ndoj sënd në vocrr¹⁵?...
- Faqezí je kënë gjithmonë. T'i fitojëshëm arrat në lojë e m'i merrshe prap me përdhuni!
- Por edhe të delshëm zot kur të tjerët dojshin me ta bâ me hile...
- Po mâ, krejt i keq s' ishe, me kallzue të drejtën...

Viku shikonte për rreth.

- Të tânë camërdhokët¹⁶ e mahallës i mblidhshim këtu me luejtë. Ndoshta pse oborri i madh.
- Edhe ju e keni mjaft të madh. Por, te ju, delshin orë e ças e na bërtitshin. Këtu s' na thonte kush gjâ.

Heshten të dy e udhtuen me mënd kah largsija e parrízeve¹⁷ të humbuna të fëmijnís. Djali tha mbas do kohe:

- Ata shimshirët e mëdhaj brí shtëpís janë thá. Këta të pusit kanë qindrue mirë.
- Ku po të shkon mëndja te shimshirët? – pyeti vajza.

Nji përmallim i hollë i rrëshqiti atij në zëmër: përkujtoi motrën e dekun qi dikur endej n'at oborr, e ré e páshme. Nji valë tjetër kujtimesh ia treti at mendim të trishtueshëm.

- Lojshim "kukë"¹⁸ e u mshefshim mbas shimshirve.

Shtëni në gojë lugën e fundme të "dedermahit" edhe uli gotën në tabake.

- Kohë e bukur! Kur lojshim "kukë", mjaft maraz më vinte me ndëjë te muri nësa tjerët ngitshin m' u mshefë...
- Je kënë gjithmonë madhështuer!
- Sa bërtitte dikush "kukë", fill e mbasë shimshirve u nisshe me kërkue së pari.

Vajza foli:

- Un ta lojshëm lojën bukur. Rrijshëm njëherë mshefë në skutë tjetër e, mbasi qi ti shikojshe mirë e mirë mbas shimshirve të pusit, un vijshe tinzë¹⁹ aty mbas tyne. E ti pëlsitshe tue më kërkue. Vonë e vonë më gjëjshe...
- E më vinte maraz...
- E un u kënaqshëm...
- Tjerve nuk iu mshefshe ashtu. Po mue pse?

Tue thanë këto fjalë, papritmas Vikut iu duk se po e shifte për të parën herë at vajzë.

Iu shqye si një tis qi deri atëherë ia kish ndalue të pámit. At fytyrë t'âmbël e të njomë, shikue me mija heresh, e pau papritmas me një sy të ri. Si nuk ishte kujtue përpara për at âmbëlsí e për at njomsí? Bori²⁰ aty për aty zhdërvjellín qi pat mje n'at ças²¹ e qi vjet e vjet marredhânjesh familjare u dhânë shoqnís së tyne. Ajo, tue pá se heshtja po kalonte cakun e zakonshëm, çoi syt e qeshun kah ai. Dishka desht të thonte, por shikimi i ndrruem i tij e turbulloi. U dridh në zëmër.

¹⁴ pika: pika e diellit, i nxehti i zhegut

¹⁵ vocrrí: vegjëli

¹⁶ camërdhokët: vogëlushët

¹⁷ parrízeve: parajsave

¹⁸ kukë: loja "kukamfshefti"

¹⁹ tinzë: fshehurazi

²⁰ bori: humbi

²¹ mje n'at ças: deri në atë çast

Vajza ndieu një nevojë të stërfuqishme m'u çue e me ikë, por një forcë edhe më e madhe e shtangoi aty. Priti, tue mos ditë se shka po ndodhte, po tue parandie se heshtja e tij ndrynte fjalë përfunduese, të reja ndërmjet të atyne q'ishin rritun bashkë, aqë t'âmbla sa me të kapë friga.

- Gjenarinë...

Ai e thirrte për të parën herë jo me mbiemër fmijnuer por me emër të saj të vërtetë. At emër ai e shqyptoi ultas, tue i zgjatë disi rrokjet me një zâ qi kurrë përpara ajo s'ia njofti. Ajo u dridh. I rrihte zëmra me i plasë: U kuq e u ndez zjarrm në fytyrë.

- Gjenarinë... Pse më je mshefë deri sot?

E shifte fare qartas jetën e vet në kohë t'ardhëshme. Pse ai verbim deri at ditë? Pse ato kërkesa ngjeti²², kur lumnija qëndronte aty para tij?

- Por të gjeta e së të lã me m'u mshefë më...

Asaj i shëndritën syt.

Ai kapi duert e saja të vogla edhe ia shtrëngoi dashunisht. Pëshpëriti:

- A flas me Gjonin sonte? A don?

Ajo pohoi me krye, tue u kuqë edhe më tepër.

- Të kam pasë përditë para sysh e s'jam kujtue aspak...

Ajo bân i me një fije zâni, ku tingëllonte gëzimi i gjallë:

- S'të binte ndër mënd me shikue edhe një herë mbas shimshirit!...

---

²² ngjeti: gjetiu, tjetërkund